

Sygn. akt III AUa 1488/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 stycznia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maciej Piankowski
Sędziowie:	SSA Michał Bober (spr.) SSA Małgorzata Gerszewska
Protokolant:	sekr.sądowy Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 17 stycznia 2017 r. w Gdańsku

sprawy J. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 14 czerwca 2016 r.,
sygn. akt VII U 466/16

zmienia zaskarżony wyrok w punktach 1 oraz 3 i oddala odwołanie.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Maciej Piankowski SSA Michał Bober

Sygn. akt III AUa 1488/16

UZASADNIENIE

J. P. wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z dnia 28 stycznia 2016 roku odmawiającej mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku wyrokiem z dnia 14 czerwca 2016 roku zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury

z dniem ukończenia sześćdziesiątego roku życia (pkt 1), nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt 2) oraz zasądził od pozwanego na rzecz wnioskodawcy kwotę 180 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 3).

Sąd Okręgowy wskazał, iż J. P. (ur. (...), nie jest członkiem OFE)

w dniu 21 grudnia 2015 roku złożył wniosek o emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy za udowodniony uznał staż sumaryczny w wymiarze 26 lat, 2 miesięcy i 7 dni, w tym 14 lat, 7 miesięcy i 11 dni okresu pracy w warunkach szczególnych. Pozwany nie uwzględnił do stażu pracy w szczególnych warunkach pracy okresów od 1 września 1975 roku do 25 października 1977 roku, od 3 listopada 1979 roku do 26 sierpnia 1980 roku, od 2 września 1980 roku do 31 marca 1981 roku, od 1 kwietnia do 2 sierpnia 1981 roku, od 15 sierpnia 1981 do 15 sierpnia 1982 roku, od 22 sierpnia do 30 września 1982 roku, od 1 października 1982 roku do 28 lutego 1983 roku, od 1 marca do 28 lipca 1983 roku, od 31 lipca 1983 roku do 30 kwietnia 1984 roku – w ramach zatrudnienia w Zakładzie Produkcyjno (...) w G. wskazując, iż z przedłożonych dokumentów nie wynika charakter pracy, ani czy praca ta była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w hamowniach przy próbach silników spalinowych. Pozwany nie uwzględnił też okresów od 16 października do 2 listopada 1979 roku ponieważ ubezpieczony nie otrzymał za ten okres wynagrodzenia, oraz okresów od 27 sierpnia do 1 września 1980 roku, od 3 do 14 sierpnia 1981 roku, od 16 do 21 sierpnia 1982 roku, od 29 do 30 lipca 1983 roku ponieważ w tych okresach przebywał na urlopie bezpłatnym.

Sąd ten ustalił, iż w czasie zatrudnienia w Zakładzie Produkcyjno (...) w G. odwołujący pracował w pełnym wymiarze czasu pracy na następujących stanowiskach: od 1 września 1975 roku do 25 października 1977 roku jako monter silnikowy; od 3 listopada 1979 roku do 26 sierpnia 1980 roku jako monter–mechanik silników spalinowych; od 2 września 1980 roku do 31 marca 1981 roku jako monter silników spalinowych; od 1 kwietnia do 2 sierpnia 1981 roku jako monter mechanik silników spalinowych; od 15 sierpnia 1981 roku do 15 sierpnia 1982 roku jako monter mechanik silników spalinowych; od 22 sierpnia do 30 września 1982 roku jako monter mechanik silników spalinowych; od 1 października 1982 roku do 28 lutego 1983 roku jako monter; od 1 marca do 28 lipca 1983 roku jako monter mechanik silników spalinowych; od 31 lipca 1983 roku do 30 kwietnia 1984 roku jako monter mechanik silników spalinowych. Przedsiębiorstwo zajmowało się składaniem silników

i dokonywało ich kapitalnych remontów. Rozbieranie silników odbywało się pneumatycznymi kluczami, następnie silniki były myte i składane, po czym trafiały do hamowni. W zakładzie pracy panowały bardzo ciężkie warunki – hałas powodowany przez klucze pneumatyczne, silny zapach środków chemicznych. Ubezpieczony mył silniki sodą kaustyczną oraz środkami chemicznymi – mycie trwało cały dzień. Niektóre części silników trzeba było dźwigać ręcznie. Przez cały czas pracy ubezpieczony stale i pełnym wymiarze czasu pracy zajmował się naprawą i testowaniem silników mechanicznych.

Stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy, aktach rentowych oraz na podstawie zeznań ubezpieczonego.

Sąd I instancji wskazał, iż z zaświadczenia z dnia 3 listopada 2015 roku wystawionego przez (...) Sp. z o.o. wynika, iż ubezpieczony był zatrudniony w Zakładzie Produkcyjno- (...) w G. gdzie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace wymienione w wykazie A, dziale III pod poz. 81 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze oraz

w wykazie A dziale III poz. 81 pkt 1 załącznika do zarządzenia nr 9 Ministra Budownictwa

i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 roku w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytury lub renty. Okoliczności te zostały potwierdzone zeznaniami ubezpieczonego, które razem z dokumentacją zgromadzoną

w aktach niniejszej sprawy tworzyły zgodną całość. Sąd Okręgowy dodał przy tym, iż część obowiązków wykonywanych przez odwołującego można było zakwalifikować do prac, o których mowa w Wykazie A dział XIV poz. 14, tj. prace przy naprawie pomp wtryskowych, wtryskiwaczy

i gaźników do silników spalinowych oraz prac, o których mowa w Wykazie A, dział XIV poz. 16, tj. prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych. Ubezpieczony pracę swoją wykonywał na wydziale gdzie przeprowadzane były próby naprawionych silników spalinowych. Zakład pracy specjalizował się w remontach kapitalnych takich silników. Z taśmy montażowej silniki kierowane były do hamowni, w której sprawdzano ich sprawność silników. Rozbieranie silników odbywało się pneumatycznymi kluczami, później były one myte i składane. W zakładzie pracy panowały bardzo ciężkie warunki – hałas i silny zapach środków chemicznych.

W ocenie Sądu Okręgowego odwołujący spełnił wszystkie przesłanki z art. 184 w zw. z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz § 2 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia

7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, w związku z czym na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i w pkt 1 wyroku przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach z dniem ukończenia wieku 60 lat jako daty spełnienia ostatniej przesłanki do przyznania świadczenia.

Sąd Okręgowy wskazał, iż uznanie odwołania za uzasadnione wymagało uzupełnienia materiału dowodowego o zeznania skarżącego, wobec czego stosownie do art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej orzekł jak w pkt 2 wyroku.

O kosztach procesu Sąd ten orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (j.t. Dz.U. z 2013 roku poz. 490 ze zm.), zasądzając od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kwotę 180,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany organ rentowy zaskarżając go w zakresie pkt 1 i 3 oraz domagając się jego zmiany w tej części i oddalenie odwołania, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Pozwany zarzucił naruszenie art. 184 w zw. z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach

z FUS w zw. z § 2 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego (...) poprzez przyjęcie, iż wnioskodawca spełnił wszystkie warunki do przyznania prawa do emerytury; art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i dokonaniu błędnej oceny dowodów oraz przyjęciu, iż wyjaśnienia wnioskodawcy stanowią wystarczający dowód potwierdzający wykonywanie pracy w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, w sytuacji gdy dokumentacja wystawiona przez pracodawcę nie potwierdzała w sposób wymagany prawem o wykonywaniu pracy

w szczególnych warunkach; art. 328 § 2 k.p.c. poprzez zaniechanie wskazania w uzasadnieniu do wyroku okresów uwzględnionych do stażu pracy w szczególnych warunkach co uniemożliwia określenie sumy takich okresów oraz prawidłowe ustalenie czy ubezpieczony spełnił wymóg legitymowania się minimum 15 latami pracy w warunkach szczególnych.

W uzasadnieniu apelacji pozwany wskazał, iż wyjaśnienia odwołującego, który był zainteresowany uzyskaniem świadczenia - nie powinny stanowić jedynej podstawy do wyrokowania w sytuacji, gdy pozostały materiał dowodowy zebrany w toku postępowania przed organem rentowym (w tym dokumentacja wystawiona przez pracodawcę) nie pozwalał na zaliczenie spornych okresów zatrudnienia jako pracy w szczególnych warunkach. Zdaniem pozwanego Sąd I instancji wadliwie zaniechał przeprowadzenia innych dowodów, choćby

w postaci przesłuchania w charakterze świadków współpracowników ubezpieczonego ze spornych okresów, bądź akt osobowych ubezpieczonego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja organu rentowego skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołania.

Podkreślić trzeba, że prawo do emerytury w wieku obniżonym z tytułu z pracy w warunkach szczególnych jest wyjątkiem od reguły pobierania świadczenia emerytalnego po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego, a zatem właściwe przepisy muszą być wykładane w sposób ścisły. Niedopuszczalna jest wykładnia rozszerzająca, prowadząca w konsekwencji do wypaczenia idei, że emerytura w wieku wcześniejszym jest wynikiem pracy w obciążających dla zdrowia warunkach. Jednocześnie podkreślić trzeba, że stosownie do § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w tym rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana, nie tylko stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, ale też na ściśle określonym stanowisku pracy wskazanym w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia. Zaznaczyć przy tym trzeba, że obowiązek udowodnienia wszystkich przesłanek do ziszczenia się przesłanek do uzyskania emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych spoczywa na ubezpieczonym. Co więcej, wszelkie istotne wątpliwości, które pojawią się w toku postępowania dowodowego muszą skutkować przyjęciem, że przesłanki uzyskania prawa do wyjątkowego wszak świadczenia nie zostały wykazane.

Jednocześnie zaznaczyć trzeba, że w sprawie o emeryturę w obniżonym wieku z tytułu pracy w warunkach szczególnych, gdzie przedmiotem ustaleń Sądu ma być charakter zatrudnienia w okresie dawnym, gdzie większość dokumentów jest niekompletna i wysoce utrudnione jest ustalenie faktów wyłącznie w oparciu o istniejące dokumenty, dokonywanie ustaleń stanu faktycznego odbywa się z reguły poprzez przeprowadzenie dowodów osobowych. Osobowe źródła dowodowe (w tym zarówno zeznania świadków jak i strony procesowej) muszą być skonfrontowane z istniejącą dokumentacją i dopiero uzyskanie przekonania graniczącego z pewnością co do przebiegu zatrudnienia, może pozwolić na pozytywne rozstrzygnięcie o prawie do emerytury. Ocena osobowych źródeł dowodowych musi być wolna od jakiegokolwiek naiwności.

Przypomnieć też trzeba, że zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Taka ocena dokonywana jest na podstawie przekonań sądu, jego wiedzy

i posiadanego doświadczenia życiowego, a ponadto powinna uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których Sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i – wążąc ich moc oraz wiarygodność – odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 1999 roku, sygn. akt II UKN 685/98, OSNP 2000/17/655, LEX nr 41437).

Mając na uwadze w/w reguły dotyczące postępowania w sprawach o emeryturę w warunkach szczególnych oraz wytyczne dotyczące oceny dowodów, zdaniem Sądu Apelacyjnego brak jest podstaw do przyznania wnioskodawcy prawa do żadnego przez niego świadczenia. Odwołujący co prawda przedłożył zaświadczenie, w którym wskazano, że przez cały okres zatrudnienia w Zakładzie Produkcyjno (...)

w G. pracował w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze jako mechanik silników spalinowych przy próbach silnikowych w hamowniach, to jednak zaświadczenie to nie zostało wystawione przez zakład pracy lecz przez podmiot archiwizujący akta osobowe wnioskodawcy. W zaświadczeniu wskazano, iż wystawiono je na podstawie dostępnej dokumentacji. Podkreślić jednak trzeba, że w aktach osobowych wnioskodawcy (k. 10-20 akt ZUS tom I) nie ma żadnej wzmianki aby wnioskodawca pracował w hamowniach przy próbach silnikowych. W świetle dostępnych dowodów zawartych w aktach osobowych odwołującego zaświadczenie archiwum budzi poważne wątpliwości co do rzetelności i nie może stanowić podstawy do przyznania wnioskodawcy szczególnego świadczenia w postaci emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Oceny tej nie zmieniają także zeznania odwołującego. Wynika z nich bowiem, że wnioskodawca nie pracował w hamowni i przy próbach silnikowych lecz przy rozmontowywaniu

i myciu silników skierowanych do kapitalnego remontu. Z zeznań wnioskodawcy wynika, iż sprawdzenie silnika w hamowni było ostatnim etapem naprawy, a on zajmował się głównie rozkręcaniem silników i ich myciem sodą

kaustyczną oraz środkami chemicznymi, które odbywało przez 8 godzin dziennie. Tego rodzaju praca nie została jednak wymieniona

w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego osób zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, ani też w żadnym z zarządzeń resortowych. Zatem bez względu na kontakt ze żrącym środkiem chemicznym odwołujący nie wykonywał pracy o jakiej mowa w w/w akcie prawnym. Praca w narażeniu na kontakt z określonymi środkami chemicznymi uznana została za pracę w warunkach szczególnych ale tylko w określonych przypadkach czy branżach, np. w zakładach chemicznych, czy przy czyszczeniu cystern lub wewnątrz zbiorników po substancjach szkodliwych.

Brak też jest podstaw do uznania pracy wykonywanej przez odwołującego jako pracy w warunkach szczególnych dlatego, że pracował w dużym hałasie powstającym wskutek działania kluczy hydraulicznych. W/w rozporządzenie nie zawiera ogólnego pojęcia pracy w warunkach szczególnych z tytułu pracy w dużym hałasie. Praca wnioskodawcy nie może być uznana za pracę w warunkach szczególnych również z tego powodu, że w części hali zakładowej umiejscowiona była hamownia, w której przeprowadzano próby silnikowe. Zaznaczyć trzeba, że pracą wymienioną pod poz. 81 działu III wykazu A załącznika omawianego rozporządzenia jest po pierwsze praca wykonywana w hamowani i pod drugie musi być to praca przy próbach silników. Nie ulega więc wątpliwości, że ochroną prawną ustawodawca objął jedynie tych pracowników którzy pracowali w bezpośredniej bliskości i w bezpośrednim narażeniu na czynniki szkodliwe powstające przy próbach silnikowych. Odwołujący nie pracował w warunkach jakie panują podczas pracy w hamowni przy próbach silnikowych. Pracował on na innym stanowisku, a cała hala zakładowa na której umiejscowiono cały szereg różnego rodzaju stanowisk pracy, nie może być utożsamiana z hamownią. Wbrew twierdzeniom Sądu I instancji trudno uznać, że odwołujący zajmował się naprawą gaźników czy pracą w kanale remontowym, albowiem jak sam zeznał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy zajmował się rozbieraniem silników oraz ich myciem przy użyciu sody kaustycznej i środka chemicznego. Skarżący nie wskazał by do rozmontowania trafiały także gaźniki i by wykonywał ich naprawy. Jeżeli nawet wykonywał tego rodzaju czynności to w świetle jego własnych zeznań, uniesposób przyjąć że tego rodzaju pracę wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Skarżący nie wspominał też nic o pracy w kanałach remontowych.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego w przedmiotowej sprawie zeznania ubezpieczonego nawet nie tyle nie wytrzymały krytyki w zestawieniu z istniejącą dokumentacją osobową ale wprost wskazywały, że nie wykonywał on pracy w hamowniach przy próbach silnikowych. Ani dokumentacja osobowa odwołującego ani też jego zeznania nie pozwalają też uznać aby wykonywane przez niego czynności związane z rozbieraniem i myciem silników kwalifikowały się jako inna praca w warunkach szczególnych ujęta w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego osób zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Odwołujący nie zaoferował przy tym żadnych innych dowodów, które potwierdzałyby zasadność jego stanowiska, mimo że to na nim spoczywał ciężar dowodu w tym zakresie.

Nie ulega więc wątpliwości, iż przeprowadzona przez Sąd I instancji ocena dowodów była nieprawidłowa i naruszała zasadę wyrażoną w art. 233 § 1 k.p.c. Wadliwe ustalenia faktyczne skutkowały z kolei błędnym zastosowaniem przepisów prawa materialnego.

Reasumując, należy uznać, że nie było podstaw, by zaliczyć wnioskodawcy sporny okres pracy w Zakładzie Produkcyjno (...) w G. jako okres zatrudnienia w szczególnych warunkach. Oznacza to, że odwołujący nie legitymuje się wymaganym, co najmniej 15 letnim stażem pracy w warunkach szczególnych, a w konsekwencji nie spełnia jednej z przesłanek z art. 184 w zw. z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

SSA M. Piankowski SSA M. Bober SSA M. Gerszewska